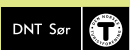

TURKALENDER 2013

Lærerike natur- og kulturvandringar
i Vest-Agder og Aust-Agder

DNT Sør

Friluftsrådet
for Lindesnes
regionen

Lister
Friluftsråd

Skogselskapet
i Agder

Midt-Agder
Friluftsråd

LÆRERIKE TURER MED NATURLOS

Naturlos på turen

På turene er det alltid med minst en naturlos. Naturlosene skal ivareta alle deltakerne og berike turen med sine kunnskaper og ferdigheter.

Naturlosturene er for alle og de fleste er gratis. Noen turer har tilbud om transport og annet for en rimelig kostnad. Enkelte turer krever også påmelding.

Turer med spesielle tilrettelegginger er merket med følgende ikoner:

BARNETUR

RULLESTOR-
TILBJENDELIGNATUR-
MANGFOLD

FAMILIETUR

KULTURMINNE

SYKKELTUR

VOKSENTUR

UNGDOMSTUR

PADLETUR

Informasjon

Trenger du å vite mer om turen kan du kontakte den enkelte arrangør. Mange av turene blir også annonsert i avisa – se etter naturloslogoen. På nettsidene www.naturlos.no finner du denne brosjyren for begge Agderfylkene. Du finner også turene på www.GodTur.no

TURER MED DNT Sør:

Tirsdagsturene TUR PÅ DAGTID

Turer for alle aldre og form hver tirsdag hele året, unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Fontenen på Torvet (ved Domkirka) **Tid:** Kl. 11.00

For mer informasjon se turprogram www.dntsor.no

Kom gjerne innom i vårt tursenter i Kirkegata 15.

Onsdagsturene med senior II

Et tilbud for dere som vil gå litt roligere og kortere, hver onsdag store deler av året unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Varierer, se turprogram www.dntsor.no

Tid: Kl. 10.30

Torsdagsturene med senior I

Turer i Kristiansandsområdet for spreke seniorer hver torsdag hele året, unntatt juli.

Område: Kristiansand

Møtested: Varierer, se turprogram www.dntsor.no

Tid: Kl. 10.30

Tirsdagsturene med Turistforeningen i Lillesand

Rusletur hver tirsdag for de som er dårlige til bens.

Ta gjerne med staver. Ingen turer i juni, juli og august.

Område: Lillesand

Møtested: Røde Kors-huset **Tid:** Kl. 11.00

Kontaktperson: Berit Haus Olsen **Tlf:** 97 95 62 00

Onsdagsturene med Turistforeningen i Lillesand

Senior-rusletur for spreke seniorer hver onsdag hele året unntatt i juni, juli og august. Ta gjerne med staver.

Område: Lillesand

Møtested: Røde Kors-huset **Tid:** Kl. 11.00

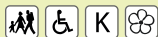
Kontaktperson: Ove Haus Olsen **Tlf:** 97 95 62 00

GUIDEDE BYTURER I KRISTIANSAND

JUNI-AUG
MANDAG
17-19

Blomstervandring Myren gård

Myren gård (1854) er et av de flotteste sveitserhusene nord for Alpene. Det blir omvisning med guide i hovedhuset og grafikkverksted, samt vandring i parken og enkel kafé.

Område: Myren gård, Kristiansand

Turlengde: 1 km på vei og sti

Møtested: Gårdsplassen på Myren gård (Myrbakken 5)

Tid: Kl. 18.00 - 20.00

Naturlos: Siren Bulie

Arrangør: Myrens venner Tlf: 95 43 97 42

JUNI-JULI
ONSDAG
05-17

Allsang i Ravnedalen

Det blir allsang i Ravnedalen hver onsdag fra 5. juni til og med 17. juli. Byens sangforeninger leder an. Café Generalen er åpen.

Område: Ravnedalen, Kristiansand

Turlengde: 1 km på vei og sti

Møtested: Ravnedalen Naturpark Tid: Kl. 19.00

Naturlos: Korene i Kristiansand

Arrangør: Korene i Kristiansand

5/6 – Allsang m/Tveit Trekkspillklubb

12/6 – Allsang m/koret John Tinnics

19/6 – Allsang m/Kristiansand sangforening

26/6 – Allsang m/Kristiansand damekor

3/7 – Allsang m/Kristiansand Handelsstands sangforening

10/7 – Allsang m/BULkoret

17/7 – Allsang m/Shantykorset

JUNI-AUG
SØNDAG
30-04

Oppvisning med Christianssand Artillerie Compagnie

Hver søndag fra 30. juni til og med 4. august. Omvisning på Christiansholm Festning og oppvisning med kanoner og musketter fra 1700-tallet. Guidene er kledd i uniformer fra denne tida. Det åpnes opp inn til festningen når den ikke er utleid. Det kan bli endringer sjekk: www.christianssand-artilleriecompagnie.no

Område: Kristiansand

Møtested: Christiansholm Festning Tid: Kl. 12.00 - 15.00

Naturlos: Christianssand Artillerie Compagnie

Arrangør: Christianssand Artillerie Compagnie

Tlf: 41 49 39 28

APRIL
SØNDAG
28

Tur til Ulvøya med Høvåg Museums- og Historielag

Tur til Ulvøya ytterst i Høvåg mot Kvåsefjorden

Område: Høvåg, Lillesand

Turlengde: 3 km i ulendt terreng

Møtested: Dampskipsbrygga i Ulvøysund. Parkering ca. 100 m ovenfor brygga. Begrenset parkeringsplass.

Tid: Kl. 14.00, retur med båt ca. kl. 16.30

Naturlos: Øystein Nilssen (kjentmann) m.fl.

Arrangør: Høvåg Museums- og Historielag Tlf: 47 39 62 37

MAI
SØNDAG
05

Vandring gjennom Skråstadheia

Tradisjonsrik vandretur fra Vennesla til Kristiansand gjennom et av regionens viktigste friluftsområder. Velg mellom lang tur fra Lomtjønn (19 km) og kortere tur fra Saga (10 km). Informasjon om natur og kultur underveis. Samling og servering av bålcaffe på "Den omvendte båt" ca. kl. 14.

Område: Skråstadheia, Vennesla og Kristiansand

Turlengde: 19 km eller 10 km på sti og ulendt terreng

Møtested: Hokus Pokus barnehage ved UiA (buss herfra til startsted)

Tid: Kl. 09.00 for lang tur og kl. 11.00 for kortere tur.

Naturlos: Statens Naturoppsyn, IK Gimletroll og Midt-Agder Friluftsråd

Arrangør: IK Gimletroll og Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 95 85 11 11, www.midt-agderfriluft.no

Pris: kr 50,- (v/p) kr 20,- (b) for transport med buss

MAI
SØNDAG
05

Bekkevandring

Vi går langs Harkmarkselva og kikker etter nyklekket yngel. Sjørretklubbens representanter forteller om gytesyklusen til laks og sjørret. Ta med gode støvler!

Område: Harkmark, Mandal

Turlengde: 1,5 km på sti i ulendt terreng

Møtested: P-plass ved Vonheim forsamlingshus Tid: Kl. 11.00

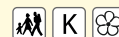
Naturlos: Kjetil Sjølingstad og Råmund Steinsvåg

Arrangør: Sjørretklubben og Naturvernforbundet i Mandal

Tlf: 90 16 01 66

MAI
SØNDAG
05

Sesongåpning på Bragdøya

Turen starter på kystkultursenteret og går via gården til krigsminnerket. Herfra kan kort løype 2 km eller lang løype 4 km velges. Guiding/omvisning underveis. Åpen kafe og aktiviteter for barn og voksne på kystkultursenteret.

Område: Bragdøya, Kristiansand

Turlengde: 2 eller 4 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Båt fra Auglandsbukta kl. 11.00 og kl. 12.00

Tid: Kl. 12.30

Naturlos: Helge Quidding

Arrangør: Bragdøya kystlag Tlf: 41 57 09 70

Pris: Båt tur/retur kr. 20 (b) og 40 (v)

MAI
SØNDAG
05

Tur med orientering til Grimsvann, Barnas Turlag

En lett søndagstur for hele familien. Turen går inn til Grimsvann der det vil være base. I området rundt vil det henge orienteringsposter som små og store kan prøve å finne. Ta med niste, kompass (hvis du har) og gjerne en kniv til å spikke barkebåter.

Område: Vågsbygd, Kristiansand **Turlengde:** 2-3 km på sti
Møtested: Auglandstjønn barnehage **Tid:** Kl. 13.00
Naturlos: Jostein Austvik
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vågsbygd **Tlf:** 91 62 11 85

MAI
ONSDAG
08

Ramsløktur til Tjomsevann

Vi vandrer i vårskogen og gjør oss kjent med den gamle nytteveksten ramsløk. Ta med pose og saks.

Område: Tjomsevann, Søgne **Turlengde:** 1-2 km i skog
Møtested: P-plass Søgne gamle prestegård **Tid:** Kl. 18.00
Naturlos: Hilde Johannessen
Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening
"Blomkålsoppen" **Tlf:** 40 07 36 25

MAI
TORSDAG
09

Vandreturen, Birkenes Historielag

Vandreturen starter fra Grasham på Tveide og går til Røynås, forbi to gamle gårder, Fjellskår og Klepp. Retur med buss fra Røynås.

Område: Tveide-Røynås, Birkenes
Turlengde: Ca. 6 km på vei og sti
Møtested: Grasham (Tveide) **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: Harald Birkenes og Ragnar Østerhus
Arrangør: Birkenes Historielag **Tlf:** 90 88 85 38 / 37 27 86 31
Pris: Kr. 50,- for retur fra Røynås med buss

MAI
TORSDAG
09

Friluftsgudstjeneste Skrelia

Lyngdal menighet arrangerer friluftsgudstjeneste i Skrelia. Tur til Homsvann etter gudstjenesten. Aktiviteter for barn. Turen inn til gudstjenesten er kort. Velger du å gå videre til Homsvann er turen på ca. 4 km.

Område: Korshavn, Lyngdal **Turlengde:** Ca. 4 km på sti
Møtested: Møt opp på p-plassen på Skrelia i god tid før gudstjenesten
Tid: Kl. 11.00 (gudstjenesten begynner kl. 11.00)
Naturlos: Ragnhild S. Lied
Arrangør: Lyngdal menighet **Tlf:** 47 97 30 01

MAI
SØNDAG
12

"Den første mila"

Sykkelløp for barn – en nautisk mil. Oppfordring til alle fra vest og øst om å sykle til Norges sydspiss.

Område: Lindesnes **Turlengde:** 1852 m på vei **Møtested:** Fjellhallen - Lindesnes Fyr **Tid:** Kl. 12.00
Naturlos: Anne Solvang Salvesen
Arrangør: Stiftelsen Lindesnes Fyrmuseum, www.lindesnesfyr.no **Tlf:** 38 25 54 20
Pris: Gratis ved forhåndspåmelding!

MAI
SØNDAG
12

Barnevandrerstien

Vi følger barnevandrerstien fra Breland i Marnardal kommune til Birkeland i Songdalen.

Område: Songdalen **Turlengde:** Ca. 5 km på vei og sti
Møtested: Breland jernbanestasjon, Marnardal
Tid: Kl. 13.00
Naturlos: Tormod Urdal og Øystein Dybesland
Arrangør: Greipstad Historielag **Tlf:** 95 75 30 52

MAI
TIRSDAG
14

Ramsløkjakt ved Gillsvann

Vandring langs Gillsvann for å lete etter spiselige planter i naturen. Botanisering underveis. Sanking av ramsløk som er en gammel nyttevekst.

Område: Justvik, Kristiansand **Turlengde:** 2-3 km på grusvei
Møtested: P-plass ved Justvik småbåthavn **Tid:** Kl. 18.00
Naturlos: Hanne Katinka Hofgaard og Ovin Odø
Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening
"Blomkålsoppen" **Tlf:** 93 83 42 87

MAI
LØRDAG
18

Lauvåsen II

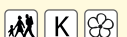

Vi går på kveldstur til Lauvåsen som ligger i den nordlige delen av Vennesla. Vi kommer til å lytte til fugler og får oppleve nye deler av et unikt naturområde.

Område: Lauvåsen, Vennesla
Turlengde: 6 km på vei og sti i ulendt terreng
Møtested: Lauvås, Vennesla **Tid:** Kl. 17.00 – 19.00
Naturlos: Jan Thomassen
Arrangør: Naturvernforbundet i Vennesla **Tlf:** 41 27 89 71

MAI
SØNDAG
19

Monsøya rundt

Rundtur på Søgne største øy med glimt fra stedets historie, natur og kulturminner. Ny-Hellesund har fått nasjonal betydning som fredet uthavn etter kulturminneloven, og deler av øysamfunnet inngår også i et landskapsvernområde og har slikt også naturmessig nasjonal betydning.

Område: Ny-Hellesund, Søgne **Turlengde:** 3 km på sti
Møtested: Rutebåt fra Høllen kl.10.30, retur kl.14.00, møteplass i Ny-Hellesund – Vilhelm Krags Brygge
Tid: Kl. 11.00
Naturlos: Peder Johan Pedersen
Arrangør: Foreningen "Skolehuset" Ny-Hellesund
Tlf: 45 60 56 46 **Pris:** Rutebåt kr 80,- tur/retur

Familietur i trolsk edellauskog med flott blomsterprakt og rikt fugleliv!

Tur langs vei til området, store trær og gode klatremuligheter i rik edellauskog. Området har vært gammelt beite til prestegården i Vanse. Natursti – ta med niste og drikke!

Område: Havnehagen landskapsvernområde, Farsund
Turlengde: 2-3 km på vei og sti

Møtested: Vanse skole **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Per Kristian Stokke, Uwe Rutzen og Olaf Landsverk

Arrangør: Skogkonsult AS og Statens naturoppsyn

Tlf: 90 09 55 58 / 91 83 65 70

Fuglesangtur i Søgne

Søgne har mange fuglerike og spennende kulturlandskap. Turlederne lærer oss om fuglesang, og forteller om de fuglene vi hører syng. Det blir salg av CD-plater med fuglesang og fuglebøker både for nybegynnere og viderekome.

Område: Søgne **Turlengde:** 2-3 km

Møtested: Søgne videregående skole **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Øyvind Fjeldsgård og Rolf Sunde

Arrangør: Norsk Ornitologisk Forening Kristiansand

og omegn lokallag **Tlf:** 45 21 81 78

Naturreservatet på Nedre Timenes

Onsdag 22. mai markeres FN's dag for biologisk mangfold med en tur i det nye naturreservatet på Nedre Timenes. Det blir en pause så ta med mat, drikke og noe å sitte på.

Område: Timenes, Kristiansand

Turlengde: 5 km på sti og ulendt terreng

Møtested: Busstoppet i Håneskrysset (starten av Nedre Timenesvei) **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Øivinn Bruce

Arrangør: Naturvernforbundet i Kristiansand **Tlf:** 91 69 86 50

Eie-Soland-Lafjell

Turen starter på toppen av Lavollbakken, mellom Flikkeid og Eie. Fin rundtur i kupert terreng på gode stier. Vi går opp på Lafjell, og passerer flere idylliske vann og nyter utsikten fra Lafjell.

Område: Flekkefjord

Turlengde: Fire timer på sti i ulent terreng

Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: FOT (Flekkefjord og Oplands Turistforening)

Arrangør: FOT

Tlf: Se www.flekkefjord.turistforeningen.no

Skog og hei i Iveland

Vi samles på Leesland og følger grusveien mot Åmestadvannet. Turen går via Knipen og nordover mot Stølen. I løpet av turen besøker vi en gammel husmannsplass.

Område: Leesland-Stølen, Omestad

Turlengde: Ca. 4 km på vei og sti i ulent terreng

Møtested: Leesland. Merket fra rv. 403 nord for Skaiå, ca. 25 km nord for Vennesla **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Hans Ivar Leesland

Arrangør: Iveland kommune, kulturkontoret **Tlf:** 41 30 93 85

Sykkeltur Gimlehallen-Ålefjær

Turen går blant annet på den gamle postveien som strekker seg fra Jegersberg til Ålefjær i et flott område med utsiktspunkter og badevann. Turen passer for hele familien – vi tar oss god tid. Husk niste, drikke og hjelm.

Område: Kristiansand **Turlengde:** Ca. 25 km på vei

Møtested: Gimlehallen **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Harald Flå (DNT Sør) og Kjetil Fossheim (MAF)

Arrangør: DNT Sør og Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 41 51 32 69 / 90 73 39 71, www.midt-agderfriluft.no

Åpen dag- Furuly Friluftspark

Furuly Friluftspark er en naturperle som ligger sentrumsnært og idyllisk til ved Otrås elvebredd. Ungdomsrådet i Evje og Hornnes har i samarbeid med lag og foreninger fått i stand en aktivitetssdag for gammel og ung. I tillegg til diverse aktiviteter, grilling, kulinariske matretter, kulturelle innslag og mulighet for blomstervandring i Oddens hage, vil ungdomsklubben holde åpent hus. Se annonsering i Setesdølen og på kommunens hjemmeside i forkant av dagen.

Område: Furuly Friluftspark, Evje

Turlengde: 0,5 - 2 km, avhengig av hva man velger å gjøre

Møtested: Furuly flerbrukshus **Tid:** Kl. 11.00 - 15.00

Naturlos: Evje og Hornnes Ungdomsråd, Ungdomsklubben, Kulturskolen, Flyktingtjenesten, Frivillighetssentralen, Evje og Hornnes Jeger og Fiskarlag, Røde Kors, Otra IL og Oddens Hage

Arrangør: Evje og Hornnes kommune, Evje og Hornnes Ungdomsråd, Ungdomsklubben, Kulturskolen,

Flyktingtjenesten, Frivillighetssentralen,

Evje og Hornnes Jeger og Fiskarlag, Røde Kors, Otra IL

og Oddens Hage **Tlf:** 48 13 40 30

Ramsløktur

Guida tur langs strender til Langholmsund. Vi smaker på vekster som er god mat. Vi plukker ramsløk som blir brukt i matlaging. Ta med saks, isboks og pose. Du får oppskrifter. Mat og drikke om du vil.

Område: Høvåg, Lillesand **Turlengde:** Ca. 3 km på vei og sti

Møtested: Gamle Hellesund **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Jorunn Årstøl Stålsett

Arrangør: Naturvernforbundet i Lillesand **Tlf:** 90 16 31 91

Pris: kr 10,-

MAI
SØNDAG
26**Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista**

Vi får oppleve bergkunsten på Penne, kulturminnene på Sausebakk, flotte steingjerder og vi får se rester av peilestasjonene som var til knyttet Nordberg fort. Nye kulturhistoriske skilt er satt opp langs ruta.

Område: Lista **Turlengde:** Ca. 4 km på vei og sti

Møtested: Nordberg fort **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Ernst Mathiassen

Arrangør: Vest-Agder-museet Lista, Fylkeskonservator i Vest-Agder og Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista **Tlf:** 41 62 50 10

MAI
SØNDAG
26**Historisk vandretur på Omdal**

Vi følger gamle veier på Omdal, øverst i Vennesla. Det blir fortalt om historien til gårdene og om veien som gikk her i gamle dager.

Område: Omdal, Vennesla

Turlengde: 2-3 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: Omdal **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Dag Søren Omdal

Arrangør: Vennesla Historielag **Tlf:** 95 72 59 27

MAI
TIRSDAG
28**Parkvesenet 75 år**

Vi presenterer planer for ny bydelspark og viser andre nye – og fornye – grønne områder, sentralt i Vågsbygd. Rolig rusletur som starter ved Kirkebanen ved Vågsbygd skole, der vi presenterer planer for ny bydelspark. Vi går videre via utkikkspunkt ved Vågsbygd kirke til det flotte friluftsområdet på Storenes, som er rusta opp i forbindelse med veiprojektet her. Vi går tilbake gjennom Nordenparken ved båthavna, som snart er en ferdig nærmiljøpark. Turen avsluttes i "Pers Have" ved Auglandsbukta, en stor, gammel hage som nå er blitt offentlig tilgjengelig. Regn med at turen tar et par, tre timer.

Område: Vågsbygd, Kristiansand **Turlengde:** 3 km på vei

Møtested: Kirkebanen, mellom Vågsbygd skole og Vågsbygd kirke. Parkering på flaten ved kirka **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Helmer Espeland og Svein Ole Breland, parkvesenet og representanter fra stiftelsen "Pers Have"

Arrangør: Parkvesenet i Kristiansand og stiftelsen "Pers Have" **Tlf:** 38 07 51 70

MAI
TIRSDAG
28**Rusletur fra Christianssands Møller – langs Grimsbekken**

Jan Henrik Munkgaard vil ta for seg kulturhistorie fra mølla, Grimsbekken, Egelunden, den gamle vaskeplassen, Grimsvollan og myra ned til bryggeriet.

Område: Grim, Kristiansand **Turlengde:** Ca. 2 km på vei

Møtested: Christianssand Møller **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Jan Henrik Munkgaard og Gunhild Omestad

Arrangør: Kristiansand Orienteringsklubb (KOK) **Tlf:** 99 09 55 68

MAI
ONSDAG
29**Fuglesangstur i Jegersberg**

Vi spaserer på vei og sti i et fuglerikt område og naturlosene forteller om fuglelivet og hvilke fugler som synger. CD'er med de vanligste fuglesangene fås kjøpt.

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** 2-3 km

Møtested: P-plassen ved Hokus Pokus barnehage bak hovedbygget på UiA **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Øyvind Fjeldsgård og Rolf Sunde

Arrangør: Norsk Ornitologisk Forening Kristiansand og omegn lokallag **Tlf:** 45 21 81 78

JUNI
LØRDAG
01**Omvisning ved Søgne gamle kirke**

Bli med på omvisning og lær mer om Søgne gamle kirke og prestegården med runesteinen. Fylkeskonservator Frans-Arne Stylegar er med som naturlos.

Område: Søgne **Turlengde:** 150 meter på god vei

Møtested: P-plassen ved Søgne gamle kirke **Tid:** Kl. 10.30

Naturlos: Frans-Arne Stylegar og Leiv Torstveit

Arrangør: Vest-Agder Fylkesmuseum, Venneforeningen **Tlf:** 38 09 39 82

JUNI
LØRDAG
01**Aball1 – morsom aktivitet m/ball for store og små**

I et folkehelseperspektiv, ønsker vi gjennom Aball1 – aktivitet å bidra til morsom og lett aktivitet på Hundesletta ved Furulunden. Ta med drikke.

Område: Furulunden, Mandal **Turlengde:** 1-2 km på sti

Møtested: Bankebroa **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: 4H-konsulent Inger Øyen

Arrangør: 4H Vest-Agder **Tlf:** 91 37 27 78

JUNI
LØRDAG
01**Avduking av minneplate + kulturvandring**

Det vert avduking av ny minneplate og informasjonsskilt i samband med flyulykka på Lundeheia i 1946. Etterpå vert det kulturvandring på Lunde kor ein ser nærare på kulturminne og vert kjend med segn og historie knytt til denne grenda. Ein oppmodar turgåarar til å ta med nistepakke då det vert nistepause undervegs i vandringa.

Område: Lunde, Sirdal **Turlengde:** 1,5 km på vei

Møtested: Utanfor Lunde kyrkje/ ev. Eliastunet på Tonstad for felles transport. **Tid:** Kl. 13.30 på Lunde/kl.13.00 på Eliastunet

Naturlos: Steinar Tjomlid

Arrangør: Eining for kultur, Sirdal kommune, Sirdal Historie- og kulturvernlag **Tlf:** 38 37 90 70

JUNI
SØNDAG
02**Kajakktur gjennom Blindleia**

Vi padler fra Lillesand ut gjennom Blindleia med et kort opphold i Brekkestø. Vi spiser niste på Åkerøya.

Område: Blindleia, Lillesand **Turlengde:** Ca. 22 km

Møtested: Kokkenes i Lillesand **Tid:** Kl. 09.30

Naturlos: Peter Jensen

Arrangør: Lillesand Padleklubb, www.lillesandpadleklubb.com **Tlf:** 97 02 01 12

JUNI
SØNDAG
02**Tur på Vestheia i Marnardal**

Turen går fra Bruskeland til "Frem" hytta, videre til Skogeknuten, Rustad, Bjørnholmen og tilbake til Bruskeland.

Område: Bruskeland, Marnardal

Turlengde: 10 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Bruskelandstova **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: Rune Bruskeland

Arrangør: Bruskeland Bygdelag/ FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen **Tlf:** 41 47 39 44

JUNI
SØNDAG
02**Vandretur - Nordmannsveien**

Vandretur langs en gammel ferdselsvei fra Finsland kirke til Øvland

Område: Finsland **Turlengde:** 7,5 km på sti

Møtested: Finsland kirke – Busstransport til startsted på Øvland **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: Torfinn N. Hageland

Arrangør: Finsland Historielag **Tlf:** 97 00 39 41

JUNI
SØNDAG
02**Sykkeltur langs Mandalselva**

Sykkeltur langs Mandalselva opp til Øyslebø. I Holum tar vi en stopp og får orientering om laksetrappene.

Område: Mandal **Turlengde:** 36 km på vei

Møtested: Politistasjonen i Mandal **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Didrik Malte-Sørensen og Rådmund Steinsvåg

Arrangør: Naturvernforbundet i Mandal **Tlf:** 90 11 75 99

JUNI
SØNDAG
02**Stangborli**

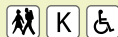
Turen starter med båttransport fra Modalsli over Sirdalsvannet og går til den veiløse gården Stangborli nord for Sira, på østsiden av Sirdalsvannet. Fra Sirdalsvannet til Stangborli er det en høydeforskjell på 200m. Gården kan føre sin historie tilbake til 1600-tallet og består av to bruk. De siste fastboende flyttet i 1965. Gården er omtalt i Flekkefjord Historielags årsskrift for 2012. For de som måtte ønske det vil det bli mulig å gå den gamle skoleveien til Modalsli på tilbaketuren.

Område: Flekkefjord **Turlengde:** Turen går på sti

Møtested: Modalsli (ta av E39 mot Sira, videre opp Ersdalsbakken) **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: Oddbjørn Stangborli

Arrangør: Flekkefjord Historielag **Tlf:** 41 60 37 54

JUNI
TIRSDAG
04**I Vilhelm Krag's by**

Orientering om hus og mennesker i den nordøstre delen av kvadraturen.

Område: Kristiansand **Turlengde:** 2 km på vei

Møtested: Fontenen på Torvet **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Jan Henrik Munksgaard

Arrangør: Vilhelm Krag-selskapet **Tlf:** 48 15 78 88

JUNI
ONS DAG
05**Torsteinsneset**

Vi går ut av den blåmerka løypa og ut til Torsteinsneset ytterst i Vestergapet. Her var det fastboende til for få år siden. Det blir en pause, så ta med mat, drikke og noe til å sitte på.

Område: Voie, Kristiansand

Turlengde: 7 km på sti i ulendt terreng

Møtested: P-plassen før kanonmuseet på Kroodden. (Buss M1, gå av på stoppet ved inngang til Flekkerøytunnelen, 5 min å gå derfra). **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Øivinn Bruce

Arrangør: Naturvernforbundet i Kristiansand **Tlf:** 91 69 86 50

JUNI
SØNDAG
09**Ramsli-Tomlongsheia**

Vi følger merket sti fra Ytre Jendal til Tomlongsheia, hvor man har fin utsikt, tilbake går vi samme vei eller ned til Ramsli.

Område: Sira/Tonstad, Flekkefjord

Turlengde: Fire timer i bratt terreng [Familietur]

Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: Torleif Haugom

Arrangør: FOT (Flekkefjord og Oplands Turistforening)

Tlf: Se www.flekkefjord.turistforening.no

JUNI
SØNDAG
09**Sykkeltur til Rossevang med kanopadling, Barnas Turlag**

Rolig sykling til Rossevang, hvor kanoene blir tatt i bruk. Her blir det øyhopping og rast på en av de vakre holmene i vannet. Ta med redningsvest, sitteunderlag, niste og drikke.

Område: Vågsbygd, Kristiansand

Turlengde: 3 km sykling på vei og sti. 2-3 km padling.

Møtested: Vågsbygd idrettsplass **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Jostein Austvik

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vågsbygd **Tlf:** 91 62 11 85

Pris: Kr 200,- pr. familie for leie av kano

Ønsker påmelding innen 5. juni! www.dntsor.no

JUNI
SØNDAG
09**Sælør**

Sælør er en naturperle som også har mye interessant historie å by på. Du vil bl.a se kompassroser. Turen går helt til Selhovden som er ytterste punkt på øya.

Område: Korshavn, Lyngdal **Turlengde:** 3 km delvis på sti

Møtested: Kaia i Korshavn **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Kurt Theisen

Arrangør: Lyngdal kultursenter og Korshavn kystkultursenter

Tlf: 38 33 40 40

JUNI
SØNDAG
09**Topptur til Berefjell**

Vi samles på Ranestad og følger kjerrevei til Landsverktjønnå og videre til Berefjell. Flott utsikt fra Berefjell. Kulturminne ved Landsverktjønn.

Område: Ranestad, Iveland **Turlengde:** Ca. 8 km på sti

Møtested: Ranestad **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Arnulf Bærheim

Arrangør: Iveland kommune, kulturkontoret **Tlf:** 90 87 83 05

JUNI
SØNDAG
09**Tur langs Nordmannsvegen til Skogen**

Turen går langs den gamle Nordmannsvegen, som var byveg for folk fra de indre bygder fram til gården Skogen. På gården var det skyss-stasjon og gjestgiveri og det ble holdt bank- og kommunestyremøter her fram til 1881.

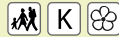
Område: Skogen, Audnedal **Turlengde:** 4 km på sti

Møtested: Øvre Ågedal (Byremo) **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Tor O. Brandsdal

Arrangør: Audnedal Historielag og Grindheim IL.

Tlf: 38 28 02 05 / 90 05 67 39

JUNI
SØNDAG
09**Tur til Kaddan i Marnardal**

Turen starter hos Theodor Tjomsland, som blir med som los og kjentmann. Paul Sveinal blir også med og vil fortelle historier fra lokalområdet. Vi går mot Birkeland i Kongsno for å se Døsinghaugen (gammel massegrav). Dersom noen synes de to kilometerne blir for langt, går det an å kjøre bil.

Område: Kaddan, Marnardal

Turlengde: 2 km på vei og 2 km på sti

Møtested: Kaddan i Marnardal. Følg fv. 406 fra Voan i Marnardal til Kaddan Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Theodor Tjomsland

Arrangør: Marnardal Historielag Tlf: 40 45 13 29

JUNI
SØNDAG
09**Kystens Dag på Lindesnes fyr**

Søndag 9. juni – Kystens Dag på Lindesnes fyr
Et arrangement for små og store med fokus på tang og tare og det vi kan spise fra strandkanten. Det blir sinking og kokkelering på brygga på fyret med smaksprøver. Ta turen til Norges sydspiss og kombiner besøket med en kortere eller lengre tur i en av turløypene.

Område: Lindesnes Turlengde: Ca. 1 km

Møtested: Fjellhallen - Lindesnes Fyr Tid: Kl. 12.00 – kl. 16.00

Naturlos: Se www.lindenesfyr.no

Arrangør: Stiftelsen Lindesnes Fyrmuseum Tlf: 38 25 54 20
Gratis ved forhåndspåmelding!

JUNI
SØNDAG
09**Gåtur på Nedre Timenes**

Gåtur i Kristiansands "yngste" naturreservat på Nedre Timenes. Naturlos forteller om dyre- og planteliv i reservatet.

Område: Hånes, Kristiansand Turlengde: 3 km på sti

Møtested: Busstoppen i Håneskrysset Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Endre Wiborg

Arrangør: Kristiansand Venstre Tlf: 93 87 71 13

JUNI
SØNDAG
09**Med Skautrimmen til Helveteshåla ved Tinnheia**

Rusletur i skauen mellom Tinnheia og Eivevann. Alle får utdelt kart og vi kommer innom tre av årets turorienteringsposter langs stien på vei til Helveteshåla. Her får vi vite mer om dette skjulestedet for motstandsfolk under krigen.

Område: Tinnheia, Kristiansand

Turlengde: Ca. 2 km på sti og turvei

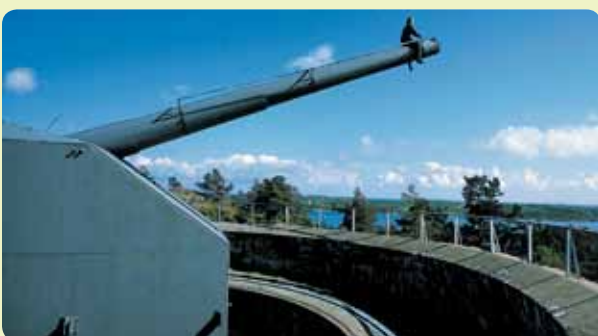
Møtested: Nederst i Tinnheiveien på Tinnheia Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Bjørn Langaard og Kristiansand Orienteringsklubb

Arrangør: Kristiansand Orienteringsklubb (KOK)
Tlf: 90 62 34 11

JUNI
SØNDAG
09**Vandretur på Møvik fort**

Vi vandrer langs den nedlagte jernbanetraseen på fortsområdet. Turen gjennom det militærhistoriske landskapet er beskrevet i Festningsløypa for Møvik fort som utdeles på parkeringsplassen ved starten på vandreturen. Dersom du ønsker det, kan du også ta turen på egenhånd. Løypa er de fleste steder egnet for barnevogn og rullestol. Kanonmuseet er åpent for besøk!

Område: Krodden, Vågsbygd, Kristiansand

Turlengde: 2,5 km på grusvei

Møtested: Kanonmuseets p-plass på Møvik/Krodden

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Arild Andersen og Knut Gundersen

Arrangør: Nasjonale festningsverk (Forsvarsbygg) og Kanonmuseet Tlf: 48 04 33 07

JUNI
SØNDAG
09**Rossnesvågen og Skjernøya rundt med Barnas Turlag**

Sommertur i nydelig og variert terreng. Passer for barn i alle aldre. Ta med grillmat og drikke.

Område: Skjernøya, Mandal

Turlengde: 4 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Kapellet på Skjernøya Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Elisabet Kaddan og Kyrre Sæteren

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag i Mandal

Tlf: 90 78 89 64 / 48 03 61 90

JUNI
SØNDAG
09**Naturlostur til "Tjomsås der inne"**

Turen går til den gamle boplassen der det bare er rester igjen av murene. En som har vokst opp der vil fortelle om stedet. Vi får også høre om gamle funn og gravhauger på Tjomsås.

Område: Tjomsås, Vennessla Turlengde: Ca. 2 km på vei

Møtested: Tjomsås Tid: Kl. 14.00

Naturlos: Finn Tjomsås og Per Stallemo

Arrangør: Øvrebø Historielag Tlf: 95 27 46 33

JUNI
SØNDAG
16**Hipp, hipp, Camilla, hurra!**

Feiring av Camilla Collett på Thaulows Hus på Bragdøya. Camilla sin morfar bygde villaen, Thaulows Hus, på Bragdøya. Dette er en sommerfest for å hedre henne. Det vil bli musikk av studenter fra Vågsbygd videregående skole. Bjarne Markussen forteller om: Camilla Collett- aktuell feminist. Du kan også høre tale av far, Nicolai, og se filmer som passer til hyllesten av Camilla fra Penelope film. Og du kan høre tekster som Camilla har skrevet. Avduking av kulturminneskilt på Thaulows Hus.

Område: Bragdøya, Kristiansand Turlengde: 0,5 km på god vei

Møtested: Fra Auglandsbukta, jaktoddsiden, ytterste brygge. Båten til Bragdøya går kl. 10.00, 11.00 og 12.00. Du kan også komme med egen båt. Turen går fra brygga på Bragdøya til Thaulows Hus.

Tid: Programmet starter kl. 12.00 på Thaulows Hus.

Naturlos: Leiv Torstveit

Arrangør: Husgruppa, Thaulows Hus Tlf: 38 09 39 82

Pris: Betale for båtskyss

JUNI
SØNDAG
16**Tur fra Eikerapen til Dammen**

Turen går fra Eikerapen til Dammene inne ved Nåvatn. Mest kjent er nok dam tre som har vært aktuell som konsertscene i forbindelse med Eikerapen Roots Festival de senere årene. Det blir informasjon om anleggsperioden for de særegne buedammene og litt om fremtidige utbyggingsplaner i området. Det er varierende terreng, og noe av turen går på vei, sti og enkelte plasser på dårlig merkede stier.

Område: Eikerapen, Åseral

Turlengde: 12 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: P-plassen i Eikerapen v/Turistsenteret

Tid: Kl. 10.00

Naturlos: Aina Bjørndal

Arrangør: FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen

Tlf: 90 19 65 11

JUNI
SØNDAG
16**Randøyadagen**

Østre Randøya er ei perle i Kristiansandsskjærgården. Dette gamle forsvarsområdet er nå tilrettelagt for friluftsfolket. Lag og foreninger har overtatt de gamle bygningene, og på Randøyadagen vil flere av husene være åpne for besøkende. Det blir bl.a. fiskekonkurranse, demonstrasjon av ringmerking og blomstervandring. Det vil også bli omvisning i Fjellanlegget og friluftsgudstjeneste. Salg av kaffe, vafler, is og brus i kaféen i Vokterboligen. Kan bli endringer i aktiviteter. Se annonsering i avis i forkant av dagen.

Område: Østre Randøya, Kristiansand

Turlengde: 0,5 – 3 km, avhengig av hva man velger å gjøre

Møtested: Kongshavn for de som ønsker båtskyss. Parkering v/ Kringersjø skole 1,2 km nord for Kongshavn.

Tid: Gratis båttransport mellom kl.11.00 og kl.12.00 fra Kongshavn. Friluftsgudstjeneste kl.12.00 ved Vokterboligen. Offisiell åpning av dagen ved Vokterboligen kl.12.30. Retur båttransport mellom kl.15.00 og 16.00

Naturlos / Arrangør: Norges Jeger- og Fiskerforbund, Speiderne, skolene og barnehagene på Østside, Universitetet i Agder, Zoologisk forening, Botanisk forening, Ornitologisk forening, Kirkens bymisjon, Randesund menighet, Naturvernforbundet, Grønn Hverdag og Midt-Agder Friluftsråd
Tlf.: Midt-Agder Friluftsråd 95 85 11 11, www.midt-agderfriluft.no

JUNI
SØNDAG
16**Postveien over Kvislevann**

Turen går på historisk vei gjennom et frodig og variert landskap med mange ulike naturelementer. Veien ble brukt av "barnevandrerne".

Område: Kristiansand og Songdalen **Turlengde:** Ca. 5 km på vei

Møtested: Kjerrane **Tid:** Kl. 12.00

Naturlos: Astrid Marianne og Per Svein Staalesen

Arrangør: NHF (Norges handikapforbund) Kristiansand

Tlf: 92 65 33 93

JUNI
SØNDAG
16**Tur i Øksendalsheia**

Vandretur i Øksendalsheia, hvor det vil bli fortalt om kulturhistorie underveis. Turen vil ta ca. to og en halv time.

Område: Øksendalsheia, Sirdal **Turlengde:** Turen går på sti

Møtested: P-plass Haughom kapell **Tid:** Kl. 12.30

Naturlos: Sven-Egil Testad

Arrangør: Sirdal kyrkjelyd Tlf: 38 37 16 00

JUNI
LØRDAG
22**Klatre og slakklinedag i Kristiansand**

For ungdom mellom 19 og 26 år. DNT ung feirer 15 år, og det feires denne dagen. Kom å bli med på fjellklatring på bolta sportsklatreruter i Kristiansandsområde, slakkline og grilling.

Område: Kristiansand **Turlengde:** Ulendt terreng

Møtested: Se www.dntsor.no for mer info **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Se www.dntsor.no for mer info

Arrangør: DNT Sør, DNT ung Kristiansand Tlf: 38 12 07 50

Ønsker påmelding innen 17. juni!

JUNI
SØNDAG
23**Tur til Ånebjør og Saurbu**

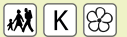
Turen går på vei fra bommen til fjellgården Ånebjør. Derfra på sti til Saurbu der det en gang skal ha stått en kirke. I romanen "Saurbufolket" forteller Håkon Thorsland om livet her i middelalderen. Det er mulig å sykle til Ånebjør. Ønskes en kortere tur, kan en returnere fra Ånebjør og ikke ta med turen innom Saurbu. Husk godt fottøy!

Område: Bortelid, Åseral **Turlengde:** 10 km t/r bommen – Ånebjør. 5 km t/r Ånebjør – Saurbu. Turen går på vei og sti i noe ulendt terreng. **Møtested:** Bommen ved Beinsvatn, ca. 8 km nord for Bortelid **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: Kari Røynlid

Arrangør: FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen

Tlf: 90 12 92 45

JUNI
SØNDAG
23**Vandretur på gammel ferdselsveg fra Fjotland til Eiken**

Turen gjeng fra Haddelandsheia til Eikås sagbruk på den gamle ferdselsvegen. Her får en mellom anna sett gamle bru-kar og rester etter vass-sager.

Område: Eiken, Hægebostad **Turlengde:** Ca. 5 km på vei og sti i ulendt terreng. **Møtested:** P-plassen på toppen av Haddelandsheia **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Arvid Bryggeså og John Fidjeland m.fl.

Arrangør: Eiken Sogelag Tlf: 91 36 23 30

JUNI
TIRSDAG
25**Ordførerens tur i Søgne**

Ordfører Åse Severinsen og Midt-Agder Friluftsråd inviterer til topptur til Svensheia. Svensheia er et utmerket utsiktspunkt som ligger øst i Søgne. Dette er en av 24 utvalgte topper i turkonseptet På Topp. Vi starter ved kaféen i Helleviga og følger stien til Romsviga og deretter over Svensheia gjennom skogen rundt Donevann.

Område: Friluftsparken i Søgne **Turlengde:** 6 km på sti

Møtested: Kaféen i Helleviga **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Åse Severinsen og Per Svein Holte, daglig leder i Midt-Agder Friluftsråd

Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd

Tlf: 95 85 11 11 / 90 73 39 71, www.midt-agderfriluft.no

JUNI
SØNDAG
30**Fjellhagens dag på Ljosland**

Programmet omfatter bl.a. gudstjeneste i Ljosland kapell, kunstnerisk innslag ved Åsmund Nordstoga med band, program med tekster av Åsmund O. Vinje, og vandring i Ljosland fjellhage.

Område: Ljosland fjellhage, Åseral **Turlengde:** 0,5 km på vei
Møtested: Ljosland Fjellstove **Tid:** Gudstjeneste kl. 11.00 i Ljosland kapell, i fjellhagen ca. kl. 12.30
Naturlos: Folk fra Ljosland fjellhage og Agder naturmuseum og botaniske hage **Arrangør:** Ljosland fjellhage, Fylkeskultursjef i Vest-Agder og Agder naturmuseum og botaniske hage **Tlf:** 38 05 86 20

JULI
ONS DAG
03**Tur til Åserals tak - Skoræ**

Skoræ er på 1041 moh. og er regnet som Norges sørligste topp på over 1000 m. Den ligger i fjellet vest for Ljosland.

Område: Ljosland, Åseral **Turlengde:** 12 km delvis på sti
Møtested: P-plassen ved Ljosland skisenter **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: Arne Forgard
Arrangør: FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen
Tlf: 90 01 36 07

JULI
TORS DAG
04**Rosens Dag**

Omvisning i rosehagene ved Agder naturmuseum og botaniske hage. Kåring av den best duftende rose. Salg av roseprodukter. Informasjon. Ta med din vakreste rose og bli med i konkurransen om sommerens vakreste rose.

Område: Agder naturmuseum og botaniske hage, Kristiansand
Turlengde: Ca. 1 km på vei
Møtested: Agder naturmuseum og botaniske hage
Tid: kl. 18.00 **Naturlos:** Blir annonsert
Arrangør: Agder naturmuseum og botaniske hage
Tlf: 38 05 86 30

JULI
SØNDAG
07**Fedjestad-Homme med friluftsgudstjeneste**

Vi går fra Fedjestad på en gammel renovert skolevei. Småkupert terreng med fine utsiktspunkter. Gudstjenesten foregår på Gården Homme. Her treffer vi alle som kommer østfra.

Område: Gyland, Flekkefjord
Turlengde: To og en halv time på god sti
Møtested: Fedjestad **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: FOT (Flekkefjord og Oplands Turistforening)
Arrangør: FOT **Tlf:** Se www.flekkefjord.turistforeningen.no

JULI
SØNDAG
07**Gamle byvegen i Åseral**

Turen går fra Grokleiv langs gamle byvegen til Vormlid. Dette var opprinnelig en hestevei, og var hovedfartsåren mellom Åseral og Kristiansand. Det er lagt opp til å gå begge veiene, men det er også mulig å kun gå en vei, men da må du huske å ordne transport.

Område: Åseral **Turlengde:** 7 km på sti i ulendt terreng
Møtested: Snuplassen i Grokleiv. Fra hovedveien kjører du inn i byggefeltet Grokleiv. Kjør rett frem til du kommer til en snuplass i enden. **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: Eva Åsland
Arrangør: FLiR, Friluftsrådet for Lindesnesregionen
Tlf: 47 63 27 46

JULI
ONS DAG
17**Den nye vindmølleveien Heskestad - Tomstadmarka**

Vi følger den nye veien mot Hellerfjellmyra til Hekkenfjellet. Vi besøker en gammel heller og følger Sudlandsstien med mer. Det blir andakt og kaffe underveis.

Område: Lista **Turlengde:** 2-3 km på vei
Møtested: Vanse kirke **Tid:** Kl. 17.00
Naturlos: Asbjørn Skøien
Arrangør: Lista Menighetsråd **Tlf:** 38 39 38 13 / 99 48 85 05
Pris: 70 kr (familie 175 kr). Prisen inkluderer busstur / guiding / kaffe + kake.

JULI
ONS DAG
24**Biland - Kjørresfjord**

Vi tar buss til Røseveiga industrifelt, hvor fotturen begynner. Herfra går vi til Biland. På turen går vi innom skrivergård, vikingnaust og mange flere kulturminner. Det blir andakt og kaffe underveis.

Område: Lista **Turlengde:** Ca. 3 km i terreng og på sti
Møtested: Vanse kirke **Tid:** Kl. 17.00
Naturlos: Asbjørn Skøien
Arrangør: Lista Menighetsråd **Tlf:** 38 39 38 13 / 99 48 85 05
Pris: 70 kr (familie 175 kr). Prisen inkluderer busstur / guiding / kaffe + kake.

JULI
SØNDAG
28**Tur til olsokgudstjeneste på Kvinen**

Tur på ca. tre timar i fjellet i Øvre Sirdal. Friluftsgudstjenesta kl. 12.30 er i år ved huset til Einar Kvinen på Kvinen. Han lovar å servere kaffi.

Område: Kvinen, Sirdal **Turlengde:**
Møtested: P-plassen Donsen Solheimsdal, Øvre Sirdal
Tid: Kl. 09.30
Naturlos: Johannes Hompland
Arrangør: Sirdal kyrkjelyd **Tlf:** 38 37 16 00

JULI
SØNDAG
28**Friluftsgudstjeneste på Sælør**

Lyngdal menighet arrangerer friluftsgudstjeneste på Sælør med tur til Selhovden etter gudstjenesten.

Område: Korshavn, Lyngdal **Turlengde:** Turen går delvis på sti
Møtested: Kaia i Korshavn
Tid: Kl. 11.00 (gudstjenesten starter kl. 12.00)
Naturlos: Ragnhild S. Lied
Arrangør: Lyngdal menighet **Tlf:** 47 97 30 01

JULI
SØNDAG
28**Tåkelurens dag**

En opplevelsesdag på fyret. Pirattur for barn på fyrområdet.

Område: Lindesnes **Turlengde:** Ca. 1 km på vei og sti
Møtested: Fjellhallen - Lindesnes Fyr
Tid: Se www.lindenesfyr.no
Naturlos: Helga Sandnes
Arrangør: Stiftelsen Lindesnes Fyrmuseum **Tlf:** 38 25 54 20
Pris: Gratis ved forhåndspåmelding!

JULI
ONSDAG
31

Strømmen bro til Sutteviga

Naturhistorisk orientering om kiselgur, de eldste veiene til Herad, Framvaren, Strømmen – en av våre naturperler og mye mer. Det blir andakt og kaffe underveis.

Område: Lista **Turlengde:** Ca. 3 km på vei

Møtested: Vanse kirke **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Asbjørn Skøien

Arrangør: Lista Menighetsråd **Tlf:** 38 39 38 13 / 99 48 85 05

Pris: 70 kr (familie 175 kr). Prisen inkluderer busstur / guiding / kaffe + kake.

AUGUST
SØNDAG
11

Flyvraket på Tindefjell

Turen går fra dammen i Eikerapen og opp til Tindefjell der vi kan se rester av krigsflyet som styrtet her i 1944. Jørgen Åsland er med på turen og forteller om tragedien som fant sted under 2. verdenskrig. Dette er en gåtur i ulendt terreng, og det vil ta rundt to timer å gå hver vei.

Område: Åseral **Turlengde:** 7 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Dam 3. Fra Skjerka kjører du oppover mot dam 3 der vi har felles avgang. **Tid:** Kl. 09.00

Naturlos: Olivia Forgard

Arrangør: FLiR, Friluftsrådet for Lindesnesregionen

Tlf: 97 97 99 84

AUGUST
SØNDAG
11

Rudjordsheia – 70 års krigsminnemarkering

12. august 1943 tok Linge-karen Fredrik J. Aaros sitt liv for ikke å bli tatt av Gestapo. Minnemarkering ved hytta på Rudjordsheia og på Øysteinland. Avstand fra p-plass til Rudjordshytta: 1,5 km. Fra hytta til Øysteinland: 2 km.

Område: Kvås, Lyngdal

Turlengde: 6,5 km på vei og sti i delvis ulendt terreng

Møtested: Rudjord. Fra Presthølkrysset (E39), følg fv.43 i 8,5 km nordover mot Eiken. **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Magne Haugland

Arrangør: Lyngdal Historielag, Lyngdal kultursenter KF, Søgne kommune og Farsund kommune **Tlf:** 38 33 40 40

AUGUST
SØNDAG
11

Tur til Gulringsteinen

Turen går til Gulringsteinen, opp med Vrå.

Område: Mandal, Lindesnes **Turlengde:** 5 km på vei og sti

Møtested: Sjølingstad Uldvarefabrik A/S **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Tor Madsen

Arrangør: Sjølingstad Vel **Tlf:** 38 25 60 31 / 90 52 26 35

AUGUST
SØNDAG
11

Tangtur til Helleviga

Vi inviterer til vandring til Helleviga der vi lærer om spiselige tangarter i fjæra. Så lager vi tangsuppe. Ta med pose, badetøy og dykkermaske. Værforbehold.

Område: Helleviga, Søgne **Turlengde:** Ca. 1-2 km på grusvei og svaberg **Møtested:** P-plassen ved Helleviga **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Ovin Udø

Arrangør: Vest-Agder sopp og nyttevekstforening "Blomkålsoppen" **Tlf:** 91 63 70 87

AUGUST
SØNDAG
11

Vandretur på Møvik fort

Vi vandrer langs den nedlagte jernbanetraseen på fortsområdet. Turen gjennom det militærhistoriske landskapet er beskrevet i Festningsløypa for Møvik fort som utdeles på parkeringsplassen ved starten på vandreturen. Dersom du ønsker det, kan du også ta turen på egenhånd. Løypa er de fleste steder egnet for barnevogn og rullestol. Kanonmuseet er åpent for besøk!

Område: Kroodden, Vågsbygd, Kristiansand **Turlengde:** 2,5 km på grusvei **Møtested:** Kanonmuseets p-plass på Kroodden

Tid: Kl. 12.00 **Naturlos:** Arild Andersen og Knut Gundersen

Arrangør: Nasjonale festningsverk (Forsvarsbygg) og Kanonmuseet **Tlf:** 48 04 33 07

AUGUST
ONSDAG
14

I barnevandrerens fotspor

Turen går fra kirka på Konsmo, stedet der barnevandrerne samles. Vi går stien rundt Nepstad og Egebø før vi returnerer til utgangspunktet.

Område: Konsmo, Audnedal **Turlengde:** 6,5 km på vei og sti

Møtested: Konsmo kirke **Tid:** Kl. 17.00

Naturlos: Reidar Vrålstad

Arrangør: FLiR, Friluftsrådet for Lindesnesregionen **Tlf:** 90 89 76 70

AUGUST
ONSDAG
14

Bartrær i Baneheia

I Baneheia vokser det seks forskjellige bartrær: gran, furu, einer, lerk, svartfuru og buskfuru. På denne turen kan du bli bedre kjent med dem.

Område: Baneheia, Kristiansand

Turlengde: 2 km på sti og ulendt terreng

Møtested: P-plass ved Svarttjønnveien (buss 10,11 eller 12 til Eg) **Tid:** Kl. 18.00 **Naturlos:** Marte Rostvåg Ulltveit-Moe

Arrangør: Naturvernforbundet i Kristiansand **Tlf:** 97 59 59 67

AUGUST
LØR/SØN
17-18**Padletur gjennom Reddalskanalen
- overnattingstur**

Vi møtes til en artig tur med telt og sosialt samvær i kajakkene. Vi padler gjennom Reddals-Hesneskanalen og ut til teltplassen på Hesnesøya.

Område: Reddalskanalen, Grimstad

Møtested: Landvik kirke i Grimstad **Tid:** Kl. 10.30

Naturlos: Peter Jensen

Arrangør: Lillesand Padlekubb, www.lillesandpadlekubb.com

Tlf: 97 02 01 12 Ønsker påmelding!

AUGUST
SØNDAG
18**Den årlige turen med idrettslaget
og soknerådet i Bjelland**

Vi møtes ved Monan sagbruk og går på traktorvei, sti og gammel ferdselsvei opp til Trånevannet. Det vil bli noe historikk. Ved Trånevannet blir det sportsgudstjeneste, matpause og natursti. Håper du blir med!

Område: Bjelland, Marnardal

Turlengde: 3-4 km på traktorvei og sti

Møtested: Monan. Rv. 455, 1 km nord for Bjelland. **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Lokal los

Arrangør: Bjelland Idrettslag og Bjelland sokneråd

Tlf: 38 28 66 45 / 90 04 30 23

AUGUST
SØNDAG
18**Kulturminner i Herad**

Fra Åpta skole følger vi fossen opp mot det idylliske Sævelandsvannet. Vi får høre om Kiselgur-drift og andre kulturminner underveis.

Område: Herad, Lista **Turlengde:** 5 km på vei og sti

Møtested: Åpta skole **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Leif Jarle Kristiansen (Herad Historielag)

Arrangør: Vest-Agder-museet Lista og Herad Historielag

Tlf: 41 62 50 10

AUGUST
LØRDAG
24**Ordførerens tur i Kristiansand
- Åmliknuten**

Ordfører Arvid Grundekjøn og Midt-Agder Friluftsråd inviterer til topptur på Åmliknuten i Kristiansand. Åmliknuten ligger 159 meter over havet, like nord for Grim bydel i Kristiansand. Dette er en av 24 utvalgte topper i turkonseptet På Topp. Turen starter på Kjerrane.

Område: Kristiansand **Turlengde:** 3-4 km på vei og sti

Møtested: P-plassen på Kjerrane (følg rv. 9 til Grim og Krossen skole, deretter 2 km vestover Suldalen til Kjerrane)

Tid: Kl. 11.00

Naturlos: Arvid Grundekjøn og Per Svein Holte, daglig leder i Midt-Agder Friluftsråd

Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd **Tlf:** 95 85 11 11

AUGUST
SØNDAG
25**Tur til Lordehytta**

Langt inn i fjellheimen finner vi Lordehytta, bygget av Lord Salvesen på begynnelsen av 1900 tallet. Hytta har blitt et populært turistmål, mange tar den lange veien inn til Vivatn for å se på hytta som ruver storslått og nærmest magisk i det vidstrakte heiterrenget. Det blir informasjon underveis og inne ved hytta tenner vi bål og koker kaffi. Dette er en krevende tur, vi regner 7-8 timers gange. Du må ha godt fottøy. NB! Værforbehold: Turen blir avlyst ved tåke.

Område: Røysland, Åseral

Turlengde: 25 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: P-plass på Røysland, 6 km nord for Kyrkjebgd på vei mot Ljosland **Tid:** Avreise i to puljer: kl. 08.00 og kl. 09.00

Naturlos: Flere lokalkjente

Arrangør: FLiR, Friluftsrådet for Lindesnesregionen

Tlf: 90 12 92 45

AUGUST
SØNDAG
25**Padletur til Ogge med Barnas Turlag**

Familietur til padleidyllen Ogge. Innføring i kanopadleteknikk, padleorientering, øyhopping og grilling. Ta med grillmat, drikke og sitteunderlag.

Område: Ogge, Iveland **Turlengde:** 4-5 km padling

Møtested: Esso stasjon ved Krossen (rv.9), eller Ogge Gjestheim.

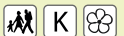
Tid: Esso stasjon kl. 10.00 eller Ogge Gjestheim kl. 11.00

Naturlos: Borgny Abusland

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag

Tlf: 38 12 07 50 **Pris:** Kr. 100,- pr person eller 300,- pr familie som dekker leie av kano og grill.

Ønsker påmelding innen 22. august!

AUGUST
SØNDAG
25**Topptur til Tjødneskarknuden**

Tjødneskarknuden på Gaustadvia på Kvinesheia er ein av dei gamle vardeplassane. I 1999 hadde Kvinesdal Historielag tur for å restaurere varden. Nyttårskvelden etter var det bålrensing. Toppen på 609 moh. blir møteplass for historielagsfolk frå Hægebostad, Lyngdal og Kvinesdal. Det er merka løype med jamn stigning frå Gaustad i Kvinesdal. Privatbilar frå Liknes Promenaden. Dei som vil gå frå Høgebostad, ta kontakt med Rune Eikeland, for Lyngdal med Ingrid Prestjord Kjørvik.

Område: Kvinesheia

Turlengde: Frå Gaustad 4 km på sti i ulendt terreng

Møtested: Liknes Promenaden **Tid:** Kl. 10.00

Naturlos: Ingvald Tjørnholm

Arrangør: Kvinesdal Historielag

Tlf: Kvinesdal: 38 35 08 27, Hægebostad: 90 03 28 52,

Lyngdal: 38 34 78 41

AUGUST
SØNDAG
25**Tur langs turstiene ved Lindesnes Fyr**

Landskapet her ute minner om høyfjellet – men utenfor er havet. Det blir fortalt om fyret og naturen i området. Det er nødvendig med godt fottøy.

Område: Lindesnes

Turlengde: Turen går på sti i delvis ulent terreng

Møtested: P-plassen ved fyret **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Ole Bertil Madsen og Kjell Olsen

Arrangør: FLiR, Friluftsrådet for Lindesnesregionen og

Lindesnes Fyr Tlf: 90 20 78 10

Historisk rusletur på Kvarstein

Vi rusler gjennom den lille grenda Kvarstein, mens vi blir fortalt om plasser og mennesker som bodde her.

Område: Kvarstein, Vennesla **Turlengde:** 2-3 km

Møtested: Syd på Kvarstein (merket) **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Yngvar Hannevik

Arrangør: Vennesla Historielag Tlf: 95 72 59 27

AUGUST
LØRDAG
31**Historisk tur til Kringsjø**

Kringsjø er et historisk område helt sør i Iveland kommune. Et lite samfunn som eksisterte i ca. 60 år basert på aktiviteten rundt Kringsjø kraftstasjon. Egen skole ble tatt i bruk i 1916. På slutten av 60-tallet var alle bygninger revet. I dag består området av mange kulturminner, ruiner og rester av aktiviteten rundt kraftstasjonen. Vår naturlos vil ha fokus på Kringsjø som industrisamfunn og folkelivet gjennom disse årene. Vi samles i Kvernhusdalen og går inn til Kringsjø, ca. 1 km langs grusvei. Mulighet for retur i tømmerrenna.

Område: Kringsjø, Iveland **Turlengde:** Ca. 3 km på vei og sti

Møtested: Kvernhusdalen v/Steinsfoss. Sving av 1 km nord for Grovane stasjon **Tid:** Kl. 14.00

Naturlos: Odd Magne Røinås

Kringsjø kraftstasjon før den ble revet.

SEPTEMBER
SØNDAG
01

Arrangør: Iveland kommune, kulturkontoret Tlf: 91 23 24 60

KOM DEG UT dagen i Mandal - Hålandsheiadagen

Nyhet i 2013 er Nasjonal turdag i Mandal. Kom deg ut, og bli med til topps.

Område: Hålandsheia, Mandal **Turlengde:** Ca. 1,5 km

Møtested: P-plass i svingen Hålandsbakken **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Per Ramstad

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Mandal Tlf: 48 89 45 55

SEPTEMBER
SØNDAG
01**Tur i Skopteland friområde**

Turen går til Skopteland friområde, "Borjå" på Åbesland, den gamle gården på Røyselund, Grønslåtta naturreservat og "Frem" -hytta. Det er åpent terreng med myrer, små vann, fjellknauser og furuskog.

Område: Skopteland, Audnedal **Turlengde:** 6 km

Møtested: P-plass ved Skopteland (kjør vestover fra Konsmo mot Kvås. Følg skilt på Barstad mot Skopteland friområde). **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Torfinn Hageland

Arrangør: FLiR – Friluftsrådet for Lindesnesregionen
Tlf: 99 29 07 51

SEPTEMBER
SØNDAG
01**Soppens dag**

Vi feirer dagen og inviterer til sopptur, aktiviteter på Grønn slette; miniatstilling, soppkontroll, samt smaksprøver.

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** Valgfritt

Møtested: "Grønn slette", nedenfor parkeringsplassen på Prestheia **Tid:** Kl. 11.30 (tur kl.12.00)

Naturlos: Hanne Katinka Hofgaard og soppkontrollør Jytte Birk Kaas

Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening

"Blomkålsoppen" Tlf: 93 83 42 87

SEPTEMBER
SØNDAG
01**Sopptur til Sjøsand og Furulunden**

Vi inviterer til feiring av Soppens dag med tur og soppkontroll. Ta med mat og drikke. Soppkontroll i drivhuset ved Risøbank kl. 13.00-14.00.

Område: Sjøsand, Mandal **Turlengde:** Ca. 2-3 km i skog

Møtested: Sjøsand camping, hovedinngangen **Tid:** Kl. 11.30

Naturlos: Sina Klev og Hilde Johannesen, soppkontrollør

Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening
"Blomkålsoppen" Tlf: 45 60 63 09

SEPTEMBER
SØNDAG
01**KOM DEG UT dagen på Bragdøya**

Nasjonal turdag for alle. Arrangementet har et rikt mangfold av aktiviteter; kanopadling, roturer, seiling, klatring, kulturvandring, slakk line, orienteringsløp og åpen kafé med mer. Arrangementet egner seg også svært godt for ungdom.

Område: Bragdøya, Kristiansand **Turlengde:** Varierer etter

hva du ønsker å gjøre **Møtested:** Båt fra Auglandsbukta kl. 10.00-12.00, retur fra Bragdøya kl. 15.00-16.00 **Tid:** Kl. 12.00

på Bragdøya **Naturlos:** Per Thomas Skaanes

Arrangør: DNT Sør Tlf: 97 70 45 68 / 38 12 07 50

Pris: Båttransport kr 40,-(v) og kr 20,-(b)

SEPTEMBER
SØNDAG
08

Lona-Fundal-Grøtteland

Turen starter ved gården Lona. Den første kilometeren byr på tung stigning opp Loneskaret. Nede ved bilveien passerer vi et steinbrudd. Vel oppe på toppen av Loneskaret fortsetter turen i lettere terreng. Vi passerer flere småvann på vei inn til den nedlagte gården Rudlend. Deretter passerer vi Gilevannet og Gileknuten. Fra Gilevannet er det ikke langt ned til Grøtteland der vi forhåpentligvis blir tatt godt imot.

Område: Øyeheia, Flekkefjord **Turlengde:** Fem timer på sti
Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: Stein Ove Lohna
Arrangør: FOT (Flekkefjord og Oplands Turistforening)
Tlf: Se www.flekkefjord.turistforeningen.no

SEPTEMBER
SØNDAG
08

Fosseland

Vi starter fra gården Fosseland hvor vi får høre om tidligere tiders drift og dagens hundesenter. På turen videre skal vi innom en heller hvor det bodde folk under 2. verdenskrig, og vi får også høre om flystyrt i området under 2. verdenskrig.

Område: Fosseland, Flekkefjord
Turlengde: Ca. 7 km på vei og sti
Møtested: Avkjørsel til Fosseland ved E39 **Tid:** Kl. 12.00
Naturlos: Gustav Larsen
Arrangør: Flekkefjord Historielag **Tlf:** 41 60 37 54

SEPTEMBER
ONSDAG
11

Parkvesenet 75 år

Vandretur på Hamresanden, presentasjon av området, aktiviteter og planer
Rusletur langs strandstien på Hamresanden friluftsområdet. Hamresanden er en naturperle i Tofdalsfjorden som er tilrettelagt for mangfoldig bruk og aktiviteter. Vi presenterer de nye prosjektene og planer for videre utvikling av området, i samarbeid med aktørene på Hamresanden.

Område: Hamresanden, Kristiansand
Turlengde: 3 km på gruset turløype
Møtested: Strandkiosken ved p-plassen på Hamresanden
Tid: Kl. 18.00 - 20.00
Naturlos: Trond Johanson og Svein Ole Breland
Arrangør: Kristiansand parkvesen i samarbeid med aktører på Hamresanden **Tlf:** 38 07 51 69

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Ordførerens tur i Birkenes

Tur til Rislåknuten som er en av toppene i "På Topp". Rislåknuten er et flott utsiktspunkt som ligger øst for Senumstad i Birkenes. Her kan man nyte en fantastisk utsikt over både fjell og hav. Naturlos blir ordfører Arild Windsland. Ordførerens quiz med fine premier på toppen...

Område: Rislå, Birkenes
Turlengde: Ca. 2 km på vei og sti i ulendt terreng
Møtested: Bussavgang fra "Tomta" på Birkeland kl.11.00
Tid: Kl. 11.00
Naturlos: Arild Windsland
Arrangør: Birkenes kommune, kulturkontoret og Midt-Agder Friluftsråd **Tlf:** 99 52 74 47 / 95 85 11 11

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Ordførerens tur i Iveland

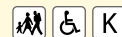
Ordførerens tur i Iveland går til Melandsknappen som er en av 24 utvalgte topper i turkonseptet På Topp. Turen går på grusvei til Skrømevatn, hvor det er mange fine rasteplasser langs vannet. Deretter følger vi en kjerrevei frem til Melandgård, som nå er fraflyttet. Melandsknappen er et flott turmål for hele familien! Mulighet for bruk av barnevogn helt frem til siste oppstigning, hvor det er skogsterreng de siste 150 meter til toppen.

Område: Iveland **Turlengde:** 3,5 km på vei og sti
Møtested: Sving av rv. 403 på Iveland mot Frigstad/Vegusdal. Følg veien ca. 1 km. **Tid:** Kl. 11.00
Naturlos: Gro Anita Mykjåland, Finn Terje Uberg og Midt-Agder Friluftsråd
Arrangør: Iveland kommune, kulturkontoret og Midt-Agder Friluftsråd **Tlf:** 90 11 78 42 / 95 85 11 11

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Parkvesenet 75 år

Vandring fra Kilden til Bentsens hus i Posebyen

Parkvesenet inviterer til byvandring i forbindelse med egen jubileumsfeiring og den europeiske kulturminnedagen. På turen blir det fremvist og fortalt om litt av det som rører seg i Kvadraturen; vi går fra "Camilla Collets plass" via Domkirkeparken og videre til kvartal 5 i Posebyen der det blir underholdning og servering i Bentsens hus som er åpent i anledning dagen.

Område: Oddeøya-Kvadraturen, Kristiansand
Turlengde: Ca. 2 km på vei
Møtested: Camilla Collets plass utenfor Kilden **Tid:** Kl. 11.00
Naturlos: Hanne Katinka Hofgaard, Pål Kristensen og Arne Buli
Arrangør: Kristiansand Parkvesen, Byselskapet, Kulturetaten og Domkirken **Tlf:** 93 83 42 87

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Speiderhytta Solbu

Vi går til speiderhytta Solbu som ligger ved solhellerstemmen. Fin tur i variert terreng.

Område: Vigeland, Lindesnes **Turlengde:** Turen går på vei og sti
Møtested: Vi møtes ved ungdomslokale på Vigeland og kjører samlet opp til Bakken. **Tid:** Kl. 11.00
Naturlos: Silje Djuvik Støle
Arrangør: FLiR - Friluftsrådet for Lindesnesregionen og Lindesnes KFUK-KFUM-speidere **Tlf:** 99 63 68 98

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Trottohytta på Heimdalsheia

Vi går til Trottohytta, Lillesand og omegn turistforenings flotte hytte på Heimdalsheia. Pakk sekken med mat og termos og bli med på en tur i åpent og variert terreng.

Område: Heimdalsheia, Birkenes
Turlengde: Ca. 8 km på vei og sti
Møtested: Tomta i Lillesand (foran Hotell Norge) **Tid:** Kl. 11.00
Naturlos: Reidun Setane Forbes og Tor Malvin Bakke
Arrangør: Lillesand og Omegn Turistforening
Tlf: 93 60 03 24 / 37 27 07 30

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Utsikt, kulturhistorie og kraftproduksjon

Vi får oppleve nydelig utsikt mot Farsund by og Lyngdalsfjorden. Det blir kulturhistorie underveis, bl.a. om Beiske kraftverk.

Område: Beiske, Farsund **Turlengde:** Ca. 4 km på sti
Møtested: På toppen av Ravneheia, langs tidligere rv.465 (sjåførtransport tilbake til utgangspunktet) **Tid:** Kl. 13.00
Naturlos: Asbjørn Skøien
Arrangør: Vest-Agder-museet Lista, Fylkeskonservator i Vest-Agder og Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista **Tlf:** 41 62 50 10

SEPTEMBER
SØNDAG
15

Tur til Linvann med Barnas Turlag

En rolig og fin tur som passer for hele familien. I samlet flokk går turen til Linvann hvor det blir bål og lek i skogen. Ta med mat og drikke.

Område: Kvarstein, Vennesla **Turlengde:** 2-3 km på sti
Møtested: Kvarstein skole **Tid:** Kl. 14.00
Naturlos: Torunn Omdal Stølen
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vennesla **Tlf:** 41 54 99 21

SEPTEMBER
LØRDAG
21

Sopptur i Baneheia

Bli med for å samle sopp til utstillingen på Agder naturmuseum og botaniske hage og lær om sopp.

Område: Baneheia, Kristiansand
Turlengde: 2-3 km på grusvei og i skog
Møtested: P-plassen innerst i Svarttjønnveien på Eg
Tid: Kl. 12.00
Naturlos: Gunvor Værp og soppkontrollør Nina Tomstad
Arrangør: Vest-Agder sopp og nyttevekstforening "Blomkålsoppen" **Tlf:** 92 62 43 29

SEPTEMBER
SØNDAG
22

Barnevandringsti

Barnevandrerstien starter i Kvinesdal kommune vest i Vest-Agder, ved Årlia, og ender ved Bautaparken like ved Snartemo stasjon i Hægebostad. Terrenget er åpent med myr og skogholt, og du passerer flere vakre fjellvann. Det er mange gode utsiktspunkt underveis. Bussen kjører oss til Årlia, og plukker oss opp etter endt tur på Snartemo.

Område: Kvinesheia **Turlengde:** 11 km på sti
Møtested: Rutebilstasjonen i Flekkefjord **Tid:** Kl. 10.00
Naturlos: Ingvald Tjørhom
Arrangør: FOT (Flekkefjord og Oplands Turistforening)
Tlf: Se www.flekkefjord.turistforeningen.no
Påmelding: Se www.flekkefjord.turistforeningen.no

SEPTEMBER
SØNDAG
22

Sykkeltur til Skjernøya

Oppmøte ved politihuset i Mandal. Vi følger asfaltert sykkelvei til Ime der vi tar innpå fylkesvei til Skjernøya. Vi sykler rundt Skjernøya. Siste 2 km av denne delen er grusvei. Mange fine utsikter. Ved det gamle skolehuset raster vi. Der vil lokalkjent person fortelle historier fra Skjernøya. Husk niste og termos. Ta med godt med drikke.

Område: Skjernøya, Mandal **Turlengde:** Ca. 20 km på vei
Møtested: Politihuset i Mandal **Tid:** Kl. 11.00
Naturlos: Gunnar Ervik eller Jan Syvertsen
Arrangør: Naturvernforbundet i Mandal
Tlf: 99 53 62 43 / 90 06 04 62

SEPTEMBER
SØNDAG
22

Soppdag

Ta med sopp fra ditt turområde og få dem bestemt på soppkontroll! Presentasjon av spiselige og uspiselige sopp.

Område: Agder naturmuseum og botaniske hage, Kristiansand
Turlengde: 0,5 km på vei
Møtested: Agder naturmuseum og botaniske hage
Tid: Kl. 12.00-16.00
Naturlos: Godkjente soppkontrollører
Arrangør: Agder naturmuseum og botaniske hage i samarbeid med Sopp- og nyttevekstforeningen **Tlf:** 38 05 86 20

SEPTEMBER
SØNDAG
22

Naturlostur til Knibe

Tur til den fraflyttede gården Knibe som ligger mellom Hageland i Hægeland og Horrisland i Øvrebø. Gården ble fraflyttet rundt 1920 og bare grunnmurene står igjen. Vi får høre noe av historien til denne einbølte gården.

Område: Dynestøl/Hageland, Vennesla
Turlengde: 4 km på vei og sti
Møtested: Dynestøl/Øvrebø kassefabrikk **Tid:** Kl. 13.00
Naturlos: Jon Sangesland og Odd Erling Aurebekk
Arrangør: Øvrebø Historielag **Tlf:** 95 27 46 33

SEPTEMBER
SØNDAG
22

Topptur til Askedalsheia med Barnas Turlag

Vågsbygdskauen er full av fine toppturmål, og denne gangen går turen til Askedalsheia. Det er en middels lett tur, og barn i 3-4 års alderen vil kunne gå selv. Små og spennende oppgaver for barna underveis på turen.

Område: Vågsbygd, Kristiansand
Turlengde: 2-3 km på sti i ulendt terreng
Møtested: Auglandstjønn barnehage **Tid:** Kl. 13.00
Naturlos: Jostein Austvik
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vågsbygd **Tlf:** 91 62 11 85

SEPTEMBER
TORS DAG
26

Tur til Lastadheia og Ålo

Turen går fra Lastad grendehus til festningsanlegget på Lastadheia, med retur via Ålo til Lastad. Det vil bli mulighet for kjøring av veteranmotorer ved retur til Lastad.

Område: Ålo, Søgne **Turlengde:** 3,5 km på vei og sti
Møtested: Lastad Grendehus ved Ålo **Tid:** Kl. 18.00
Naturlos: Gerd Lillian Olsen og Thor Borø
Arrangør: Søgne Kystlag **Tlf:** 99 55 34 30

SEPTEMBER
SØNDAG
29

Sopptur til Strai

Tur i området rundt lysløypa, der vi jakter på de sene matsoppene.

Område: Strai, Kristiansand
Turlengde: Tur i variert skogsterreng
Møtested: P-plassen ved Tollfårbakken (barnehagen)
Tid: Kl. 12.00
Naturlos: Marianne Baatz johansen og soppkontrollør Nina Tomstad
Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening "Blomkålsoppen" **Tlf:** 92 04 54 60

SEPTEMBER
SØNDAG
29

Langs gjengrodde stier på Vest-Lista

Fra Elle går turen under Lista vindmøllepark gjennom et flott kulturlandskap forbi fraflyttede gårder, fornminner og ender ved bygdeborgen Salslottet.

Område: Lista, Farsund

Turlengde: Ca. 4 km på vei, sti og i ulendt terreng

Møtested: Elle **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Fylkeskonservator Frans Arne Stylegar og Ernst Mathiassen

Arrangør: Vest-Agder-museet Lista, Fylkeskonservator i Vest-Agder og Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista **Tlf:** 41 62 50 10

OKTOBER
SØNDAG
06

Rusletur i Kjørresfjordskogen

Familietur for store og små på sti og vei. Info om pyntegrønt og beiting med Shropshire sau, natursti, spikking, gratis bålkafe, salg av pølser og brus.

Område: Kjørresfjord, Farsund **Turlengde:** 2-3 km på vei og sti

Møtested: Malerbua, skiltet avkjørsel fra fv. 465

Tid: Kl. 13.00

Naturlos: Uwe Rutzen og Per Kristian Stokke

Arrangør: Skogkonsulent på vegne av OVF (Opplysningsvesenets Fond) i samarbeid med 1. Vanse speidergruppe og Skogselskapet i Agder **Tlf:** 90 09 55 58 / 95 19 14 93

OKTOBER
SØNDAG
06

Høsttur i Spind

Tur langs gamle veier og stier i sydøstre del av Spind. Vi skal besøke gammel bebyggelse og se historiske minner.

Område: Viestad, Farsund

Turlengde: 4 km på vei og sti i ulendt terreng

Møtested: Viestad skole **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Terje Briskelid og Hans I. Nilsen

Arrangør: Spind Historielag **Tlf:** 97 46 20 57

OKTOBER
SØNDAG
20

Topptur til Hellerstønuten i Baneheia med Barnas Turlag

Grusvei opp til Bånetjønn, der turen går videre på skogssti opp til Hellerstønuten (166 moh.) Der det blir bål, lek og moro i høyden. Ta med mat/grillmat, sitteunderlag og drikke.

Område: Baneheia, Kristiansand **Turlengde:** 4-5 km på sti

Møtested: P-plass ved Frivillighetens hus på Eg **Tid:** Kl. 11.00

Naturlos: Borgny Abusland og Ellen Oline Bergum

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag **Tlf:** 93 06 41 47

OKTOBER
SØNDAG
20

Orientering i Lunden med Barnas Turlag

Denne dagen blir det anledning til å bruke kart og kompass. For de yngste blir det også mulighet for stjerneorientering! Grillning på Hundesletta.

Område: Lunden, Mandal **Turlengde:** 2-3 km på sti

Møtested: Hundesletta **Tid:** Kl. 13.00

Naturlos: Elisabeth Kaddan og Agnethe Hinna Hovdenak

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Mandal

Tlf: 90 78 89 64 / 90 20 37 91

OKTOBER
SØNDAG
20

Bekkevandring

Vi går langs Røyslandsbekken og ser etter gyteklar laks og sjørret med lykt. Sjørretklubben forteller om gytesyklusen til laks og sjørret. Ta med gode støvler og kraftig lommelykt!

Område: Holum, Mandal

Turlengde: 1,5 km på sti og i ulendt terreng

Møtested: Bensinstasjonen på Møll i Holum **Tid:** Kl. 18.00

Naturlos: Kjetil Sjølingstad og Rådmund Steinsvåg

Arrangør: Sjørretklubben og Naturvernforbundet i Mandal

Tlf: 90 16 01 66

OKTOBER
SØNDAG
27

Høstkos i gapahuken ved Kile med Barnas Turlag

En rolig og koselig tur til gapahuken ved Kilevann. Der er det tilrettelagt bål- og sitteplasser. På denne turen kan du sykle, trille barnevogn eller gå inn til plassen. Ta med mat og drikke.

Område: Hægeland, Vennesla **Turlengde:** 2,5 km hver vei

Møtested: Gamle Kile stasjon, Hægeland langs rv. 9

Tid: Kl. 12.00

Naturlos: Torunn Omdal Stølen og Tove Kittelsen

Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vennesla

Tlf: 41 54 99 21 / 90 62 55 20

NOVEMBER
SØNDAG
17**Lommelykttur til Ringåsen og Ringknuten med Barnas Turlag**

Bli med ut i den mørke spennende skogen i merket refleksløype. Bål i skogen og andre artige aktiviteter i mørket. Ta med lommelykt, vedkubber og bålmat.

Område: Ringåsen, Kristiansand
Turlengde: 3-4 km på sti i ulendt terreng
Møtested: P-plassen ved Vest-Agder fylkesmuseum
Tid: Kl. 16.00
Naturlos: Per Thomas Skaanes
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Kristiansand
Tlf: 97 70 45 68 / 38 12 07 50

NOVEMBER
SØNDAG
17**Måneskinnstur på Odderøya**

Den årlige måneskinnsturen går på Odderøya. Bli med ut og gå tur i lyset av fullmånen.

Område: Odderøya, Kristiansand **Turlengde:** 4-5 km på vei og sti
Møtested: Se www.dntsor.no for mer info
Tid: Se www.dntsor.no for mer info
Naturlos: Harald Flå
Arrangør: DNT Sør **Tlf:** 38 12 07 50

NOVEMBER
SØNDAG
24**Båltur i Kjosdalen med Barnas Turlag**

Bli med på en stemningsfull kveldstur i Kjosdalen. Turen går inn i skogen der vi gjør opp bål. Mens vi venter på noe å spise, blir det spennende refleksløype med quiz for små og store. Ta med lommelykt/hodelykt, bålmat, vedkubber og sitteunderlag.

Område: Vågsbygd, Kristiansand **Turlengde:** 3-4 km på sti
Møtested: Vågsbygd idrettsplass **Tid:** Kl. 16.00
Naturlos: Jostein Austvik
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Vågsbygd **Tlf:** 91 62 11 85

DESEMBER
SØNDAG
01**Førjulsstemning på Lindesnes fyr**

Kom og bli med oss på en guidet tur hvor vi forteller om og tar deg med til fyrlyset! I desember er det korte dager hvor lyset er i fokus. Turen starter kl. 16 slik at vi får erfare fyrlyset når det blir mørkt. Vi gleder oss til å fortelle om "vår julestjerne". Passer for store og små.

Område: Lindesnes **Turlengde:** Ca. 1 km
Møtested: Fjellhallen - Lindesnes Fyr **Tid:** Kl. 16.00
Naturlos: Se www.lindenesfyr.no
Arrangør: Stiftelsen Lindesnes Fyrmuseum **Tlf:** 38 25 54 20
 Gratis ved forhåndspåmelding!

DESEMBER
ONSDAG
04**Friluftsnisser i Helleviga**

Midt-Agder Friluftsråd inviterer til nissekveld for barn i alle aldre. I den blå desemberkvelden kan barna kvalifisere seg til ekte friluftsnisser. Ved å gjennomføre nisseløypa vil de få både nisselue og varm drikke rundt bålet. Ta med lommelykt/hodelykt.

Område: Helleviga, Søgne **Turlengde:** 1 - 2 km på vei og sti
Møtested: Helleviga, følg refleksløypa fra p-plassen.
Tid: Kl. 17.00 - 19.00
Naturlos: Friluftsnisser fra Midt-Agder Friluftsråd
Arrangør: Midt-Agder Friluftsråd
Tlf: 95 85 11 11, www.midt-agderfriluft.no

DESEMBER
SØNDAG
08**Nissetur i Mandal**

Finn frem nisselua og bli med på tur i den stemningsfulle vinterskogen. Ved bålplassen serveres det grøt og saft. Anledning til flere morsomme aktiviteter.

Område: Mandal **Turlengde:** 2-3 km på sti
Møtested: Se www.dntsor.no **Tid:** Se www.dntsor.no
Naturlos: Se www.dntsor.no for mer info
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Mandal
Tlf: Se www.dntsor.no **Pris:** 50 kr pr. person. Dekker leie av utstyr, grøt og saft til alle som møter opp. Ønsker påmelding!
 Meld på via www.dntsor.no

DESEMBER
SØNDAG
08**Nissetur i Jegersberg med Barnas Turlag**

Finn frem nisselua og bli med på tur. Inne ved bålplassen serverer vi grøt og saft. Det blir anledning til flere morsomme aktiviteter og kanskje får vi besøk av julenissen...

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** Turen går på sti
Møtested: Grønn slette i Jegersberg, like ned bakken fra p-plass ved Prestheia. **Tid:** 16.00
Naturlos: DNT Sør
Arrangør: DNT Sør, Barnas Turlag Kristiansand **Tlf:** 97 70 45 68
Pris: 50 kr pr. person for mat og drikke
 Ønsker påmelding innen 7. desember!

DESEMBER
LØRDAG
21**Solsnudag på Odderøya**

Vi feirer at sola "snur" og at det nå går mot lysere tider. Felles vandring til kafeen på Odderøya. Det vil bli salutt, litt underholdning og historier omkring Søndre batteri.

Område: Odderøya, Kristiansand
Turlengde: 2 - 4 km på vei og sti
Møtested: P-plassen på Odderøya **Tid:** Kl. 17.00 - kl. 19.00
Naturlos: Harald Flå (Odderøyas venner) og Kjetil Fossheim (Midt-Agder Friluftsråd)
Arrangør: Odderøyas venner og Midt-Agder Friluftsråd
Tlf: 95 85 11 11 / 48 10 37 57, www.midt-agderfriluft.no

FEBRUAR
SØNDAG
02**KOM DEG UT dagen på Høgås**

Nasjonal turdag for alle. Arrangementet har et rikt mangfold av aktiviteter; trugetur, skiteknikk kurs, skileik, skiskyting med rifler, vaffelsalg, tente bål og griller, skisprint med mer.

Område: Høgås skianlegg, Evje **Turlengde:** 2 km inn til arena
Møtested: Lavvo 2 km fra p-plass ved Høgås skianlegg.
Oppkjørte løyper
Tid: Kl. 12.00 ved arrangementsarenaen (lavvoen)
Naturlos: Per Thomas Skaanes
Arrangør: DNT Sør Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no

FEBRUAR
SØNDAG
02**KOM DEG UT dagen i Jegersberg**

Nasjonal turdag for familier med barn 0-5 år. Bål og aktiviteter for de små. – Skileik – aking – hopp – skøyter og skøytelek på isen ved gode forhold - tente griller - natursti- "skiskyting" med mer.

Område: Jegersberg, Kristiansand **Turlengde:** 200 m til arena
Møtested: Grønn slette i Jegersberg **Tid:** Kl. 12.00
Naturlos: DNT Sør
Arrangør: DNT Sør Tlf: 97 70 45 68, www.dntsor.no

FEBRUAR
SØNDAG
02**KOM DEG UT dagen på Vrå, Mandal**

Skileik på Vrå, mulighet for hopp, orgeltramp og kulebane. Om snøen uteblir, blir det ulike barmarksaktiviteter. Man kan varme seg i lavvo hvor det blir muligheter for å grille medbrakt mat. Ellers blir det natursti og mye annet.

Område: Vrå, Mandal **Turlengde:** 1 km til arena
Møtested: Parkering ved veikrysset Møglandsveien/Vråveien.
Det er litt over 1 km å gå inn til arrangementsarenaen.
Tid: Kl. 12.00
Naturlos: DNT Sør
Arrangør: DNT Sør Tlf: 38 12 07 50

MARS
SØNDAG
16**Tretur langs Otra**

Vårtur langs Otras bredder, der vi titter på trær og studerer hvordan disse kan bestemmes ut fra knoppens størrelse, form og farge. Ta med mat og drikke.

Område: Eg, Kristiansand **Turlengde:** Ca. 2 km på grusvei og sti
Møtested: P-plassen på høyre side før avkjøring til sykehuset på Eg **Tid:** Kl. 12.00
Naturlos: Oddbjørg og Hans Storaker
Arrangør: Vest-Agder sopp- og nyttevekstforening "Blomkålsoppen" Tlf: 97 73 80 17

ALLEMANNSRETTE

Allemannsretten er viktig for vårt friluftsliv. Den bestemmer vår rett til å ferdes og oppholde oss i utmark hele året og innmarka om vinteren.

Allemannsretten er en gammel hevdvunnen rett for alle til å ferdes og oppholde seg på annens grunn på visse vilkår. Friluftsløven kom i 1957 og lovfestet allemannsretten. Norge er blant få land som har denne retten lovfestet, og den er i Norge mer omfattende enn de fleste andre land.

Hensikten med loven er å verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold med videre i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.

Naturlos er mulig også takket være allemannsretten. På grunn av denne kan vi ønske alle velkomne til mange slags turer i en mangfoldig og spennende sørlandsk natur.

FOTOGRAFER I ÅRETS NATURLOS

Midt-Agder Friluftsråd ved Kjetil Fossheim, Monica Roland, Erlend Falkgjerdet, Janne Johnsen og Per Svein Holte, DNT Sør ved Per Thomas Skaanes og Mie Kaasa, Friluftsrådet For Lindesnesregionen ved Aina Bjørndal, Naturvernforbundet i Kristiansand ved Øivinn Bruce og Marte Rostvåg Ulltveit-Moe, Vest-Agder Sopp og nyttevekstforening ved Hanne Katinka Hofgaard, Kristiansand Orienteringsklubb ved Kristian Omestad, Lyngdal kulturkontor ved Rune Hauan, Birkenes kulturkontor ved Wenche Flaa Eieland, Iveland kulturkontor ved Finn Terje Uberg, Foreningen "Skolehuset" Ny-Hellesund ved Peder Johan Pedersen, Odd-Ivar Knutsen, Mathilde Helene Pettersen, Anders Martinsen, Magne Haugland og Leiv Torstveit.

Vi takker alle øvrige bidragsytere som dessverre ikke fikk plass i årets brosjyre.

"Naturlos"-brosjyren sendes ut til alle husstander i samtlige kommuner i Vest-Agder, samt Iveland, Birkenes, Lillesand og Evje og Hornnes i Aust-Agder. Interesserte arrangører kan ta kontakt med Midt-Agder Friluftsråd hvis de ønsker å annonsere turer i Naturlosbrosjyren i 2014.

Telefon: 95 85 11 11

E-post: post@midt-agderfriluft.no

www.midt-agderfriluft.no

LAYOUT OG TRYKK: BJØRVAND & SKARPODDE AS 2013

www.naturlos.no

Økonomiske bidragsytere:

Aust-Agder
fylkeskommune

Vest-Agder
fylkeskommune

Kristiansand
kommune

Fylkesmannen i
Vest-Agder
Miljøvernadv.

Friluftsrådernes
Landsforbund